

Providing a model for measuring the readiness of Iranian private banks to internationalize

Ali Ketabchi¹, MirFeiz Fallah Shams², Sayed Kazem Chavoshi³

Received: 21/08/2024

Accepted: 18/12/2024

Extended Abstract

Introduction

The paradigm shifts in global markets from domestic operations to activities related to providing services abroad has led to the emergence of globalization. Globalization is a process of transformation that blurs political and economic boundaries, expands communication, and increases cultural interactions. One of the main pillars of globalization is financial globalization. This study aims to assess the readiness of Iranian private banks to enter the international market and provides a theoretical model to identify criteria, evaluate, and compare these banks for internationalization.

Literature Review

Orsi *et al.* (2023) in a study considers currency internationalization as a process where a domestic currency is used for various purposes between a resident and a non-resident, especially in transactions between non-residents. Given the trend of globalization and the increasing demand for an international currency, they may be exposed to excessive exchange rate volatility.

Bakkar and Nyola (2021) in their research explore the internationalization of banks, organizational and geographical complexity, and evaluate its impact on systemic risk using an international dataset. The results show that bank complexity significantly reduces systemic risk and increases stability by encouraging banks to take on more diversified risks.

Morales-Acevedo *et al.* (2019) in a study analyze the impact of the credit channel's strength if domestic banks expand abroad, particularly in Colombia. The results of this study support the idea that banks shift financing activities between their operational jurisdictions depending on monetary policy conditions, and that the

1. Department of International Financial Management, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Department of Finance, CT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding Author). mirfeiz.fallah@iau.ac.ir

3. Department of Bank and Insurance Management, Faculty of Management, Kharazmi University, Tehran, Iran.

How to cite this paper: Ketabchi, A., Fallah Shams, M., & Chavoshi, S. K. (2025). Providing a model for measuring the readiness of Iranian private banks to internationalize. Title of the article. *Advances in Finance and Investment*, 6(2), 65-94. [In Persian]

 <https://doi.org/10.71729/afi.2025.1129764>

internationalization of domestic banks plays a reinforcing role for the economy when monetary policy stance changes significantly.

Trivedi and Elahi (2015) in a study used the CAMEL rating system to evaluate and rank the performance of public and private banks in India and showed that private banks perform better than public banks.

These studies, often conducted with a quantitative approach, have focused on issues such as the challenges of entering international markets, systematic and non-systematic factors affecting the assessment of bank health and financial strength, and the reciprocal impact of bank internationalization and the surrounding economic environment, emphasizing the importance of this issue in the current context. However, they have been unable to provide a comprehensive model that articulates the criteria for banks' readiness to enter international markets. Determining the criteria that shape banks' readiness to enter the international market can be effective in ranking banks. Therefore, addressing this issue requires specific focus and comprehensive attention.

Research Methodology

The research methodology consists of two phases. In the first phase, to achieve a theoretical framework and identify criteria for entering international markets, a systematic literature review was used. In the second phase, to confirm the criteria from the first phase and design the model, the grounded theory method was used as a research strategy, with interviews as the most important tool employed for data collection and research quality assessment. Using the grounded theory method, the criteria from the first phase were confirmed, and the model was designed, with research propositions being developed.

Results

Based on the results obtained from Charmaz (2006) of constructivist grounded theory using interviews, the criteria for banks' readiness for internationalization were extracted. In the systematic category, four subcategories (economic capability, institutional capability, environmental sensitivity, and credit conditions) were identified, reflecting the dimensions of the economic environment and the impact on banks' readiness to enter international markets as contextual factors. In the non-systematic category, four subcategories (competitive position, financial status, management status, and risk status) were identified, representing the financial potential, strategies and management goals, competitive position, and risk status of the bank for readiness to enter international markets as intervening factors.

Discussion and Conclusion

This study explores the key factors influencing the internationalization of banks, focusing on both systematic and non-systematic elements. It aims to develop a model for assessing the readiness of Iranian private banks for entering international markets, contributing to the existing literature on the resource-based

view of internationalization. The findings, based on Charmaz (2006) of constructivist grounded theory and interviews, highlight a range of factors, including economic, institutional, environmental, managerial, and risk-related elements.

Systematic factors include economic capability, institutional capability, environmental sensitivity, and credit conditions. The economic capability of a country, particularly its GDP and growth, plays a crucial role in the ability of banks to attract foreign resources. Institutional capability is influenced by effective banking regulations, clarity on property rights, and efforts to reduce corruption, which foster trust and support international expansion. Environmental sensitivity emphasizes the impact of political, financial, and geopolitical factors, as well as market conditions and interest rates, all of which require careful analysis before entering international markets.

Non-systematic factors involve competitive position, financial status, management, and risk. Market share, profit growth, and competitiveness are essential in determining the success of internationalization, while financial indicators like profit-to-margin ratios, capital-to-asset ratios, and capital growth influence the financial health of banks. Management quality and experience, along with effective strategies and organizational flexibility, are key to successful international expansion. Additionally, financial risk management, including debt-to-capital ratios and exchange rate fluctuations, are critical factors that impact banks' decisions to enter global markets.

The study emphasizes the importance of addressing both systematic and non-systematic factors simultaneously, offering a comprehensive framework for evaluating the readiness of banks to enter international markets. By examining these factors and their relationships, banks can develop strategies to optimize their international expansion, enhance performance, and strengthen their competitive position globally. The findings provide practical insights for policymakers, economists, and banking professionals aiming to support the internationalization of banks in emerging economies.

Conflict of Interest

The authors of this article declared no conflict of interest regarding the authorship or publication of this article.

Keywords: Iranian Private Banks, Internationalization of Banks, Financial Globalization.

JEL Classification: F65, G20, N20.

پیشرفت‌های مالی و سرمایه‌گذاری

سال ششم، تابستان ۱۴۰۴ - شماره ۲

صفحات ۶۵-۹۴

نوع مقاله: پژوهشی

ارائه مدل سنجش آمادگی بانک‌های خصوصی ایران جهت ورود به بازارهای

بین‌الملل

علی کتابچی^۱، میرفیض فلاح شمس^۲، سید کاظم چاوشی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۳۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۲۸

چکیده

هدف: این مطالعه با هدف سنجش آمادگی بانک‌های خصوصی ایران برای ورود به بازار بین‌الملل و با ارائه یک مدل نظری جهت شناسایی معیارها، ارزیابی و مقایسه این بانک‌ها برای بین‌المللی شدن انجام شده است. این مطالعه باتوجه به چالش‌های موجود از جمله تحریم‌ها و ضعف قوانین، نتایج کاربردی برای اقتصاددانان، سیاست‌گذاران، مؤسسات مالی ارائه می‌دهد.

روش‌شناسی تحقیق: الگوی اولیه ارزیابی آمادگی بین‌المللی شدن، طراحی و تدوین و نتایج حاصل از مرور نظام‌مند در قالب مصاحبه‌ای عمیق و نیمه‌ساختاریافته به خبرگان و مدیران ارشد بانکی عرضه و نتایج مصاحبه‌ها به روش داده‌بنیاد بر اساس نظریه چارمز (Charmaz, 2006) تحلیل شد.

یافته‌ها: مدل سنجش آمادگی بین‌المللی شدن بانک‌های خصوصی ایرانی شامل شناسایی دو مقوله، هشت زیرمقوله و ۱۸ بُعد می‌باشد. در نتیجه بررسی دقیق ۴ زیرمقوله سیستماتیک توان اقتصادی، توان نهادی، حساسیت به محیط، شرایط اعتباری) و ۴ زیر مقوله غیرسیستماتیک (وضعیت رقابتی، وضعیت مالی، وضعیت مدیریت، وضعیت ریسک) و ارتباط بین آنها، به بانک‌ها کمک خواهد کرد تا استراتژی‌های بهینه برای بین‌المللی شدن خود را تدوین کنند.

اصالت / ارزش افزوده علمی: مقوله ورود به بازارهای بین‌المللی و ارائه مدلی بومی جهت سنجش آمادگی بانک‌های خصوصی ایرانی برای بین‌المللی شدن و پرداختن هم‌زمان به ریسک‌های سیستماتیک و غیرسیستماتیک از نوآوری‌های پژوهش می‌باشد. پژوهش حاضر از نظر هدف، یک تحقیق اکتشافی است. باتوجه به عدم وجود مطالعات تجربی در خصوص موضوع تحقیق و جدید بودن آن در کشور، ضرورت استفاده از طرح تحقیق اکتشافی احساس گردید.

کلیدواژه‌ها: بانک‌های خصوصی ایران، بین‌المللی شدن بانک‌ها، جهانی شدن مالی.

۱. گروه مالی بین‌الملل، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. گروه مالی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول). mirfeiz.fallah@iau.ac.ir

۳. گروه مدیریت بانک و بیمه، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

استناد: کتابچی، علی؛ فلاح شمس، میرفیض؛ چاوشی، سید کاظم. (۱۴۰۴). ارائه مدل سنجش آمادگی بانک‌های خصوصی ایران جهت ورود به بازارهای بین‌الملل. پیشرفت‌های مالی و سرمایه‌گذاری، ۶(۲)، ۶۵-۹۴.

۱- مقدمه

بهبود چشمگیر بنیادهای مالی اقتصادهای نوظهور بزرگ در دهه گذشته، چندین بانک نوظهور را به بزرگ‌ترین بانک‌های جهان سوق داده است. علی‌رغم اهمیت آنها در اقتصاد جهانی، بین‌المللی شدن بانک‌های بازارهای نوظهور پدیده‌ای است که مورد مطالعه قرار نگرفته است (Mousavi et al., 2020). جهانی شدن فرآیندی است که از دیرباز زندگی بشر را تحت تأثیر قرار داده و با نوگرایی و توسعه سرمایه‌داری همزمان بوده است اما اخیراً با پیدایش نهادهای تقویت‌کننده آن و اقبال کشورهای مختلف گسترده‌تری و شتاب بیشتری یافته است در مواجهه با این پدیده دیدگاه‌های متفاوت و بعضاً متضادی مطرح می‌شود که بیش‌تر آنها با نگاهی یک‌جانبه به نقد فرآیند جهانی شدن می‌پردازند (Jafari Samimi et al., 2019). صندوق بین‌المللی پول^۱ جهانی شدن را ادغام وسیع‌تر و عمیق‌تر تعریف می‌کند که منجر به جریان سرمایه در ماوراء مرزها می‌شود. جهانی شدن مالی، ادغام بازارهای اوراق بهادار، بیمه‌گری در عرصه جهانی، رژیم‌های نرخ ارز شناور و بانکداری فرامرزی است. تامین مالی جهانی، واسطه‌گری جهانی پرداخت، آزادسازی تجارت خدمات بانکی، استانداردهای جهانی بانکداری و موسسات درجه‌بندی اعتبار، بانکداری الکترونیک و ادغام‌ها و تملک‌های بانکی، مهمترین ابعاد جهانی شدن بانکداری را تشکیل می‌دهد. یکی از ارکان اصلی جهانی شدن، جهانی شدن مالی^۲ می‌باشد که عبارتست از ادغام بازارهای اوراق بهادار، بیمه‌گری در عرصه جهانی، رژیم‌های نرخ ارز شناور و بانکداری فرامرزی. در سال‌های اخیر جهانی شدن بازارهای مالی سرعت چشمگیری داشته است؛ منطق اقتصادی جهانی شدن بازارهای مالی، کمک به جابجایی منابع مالی میان اقتصادها و تخصیص کارا تر منابع مالی می‌باشد (Mastoulizadeh et al., 2020). نهادهای مالی واسطه‌هایی هستند که مبادله ارزها، اوراق بهادار، منابع مالی و محصولات بیمه‌ای را تسهیل می‌کنند. نمونه‌های بارز این نهادها شامل بورس اوراق بهادار، شرکت‌های بیمه و بانک‌ها می‌باشند (Gorji et al., 2011). جهانی‌سازی مالی بسیار سریع‌تر از جهانی‌سازی بازار کالاها و نیروی کار پیشرفت کرده است. این پیشرفت به این دلیل است که در مبادلات مالی معمولاً فقط اسناد کاغذی مبادله می‌شوند یا علائم الکترونیکی به رایانه‌ها منتقل می‌شوند. پیشرفت فناوری اطلاعات این مبادلات را کارآمدتر، سریع‌تر و ارزان‌تر کرده است (Momeni and Badei, 2019). حضور سرمایه‌های خارجی بر سیاست‌گذاران کشور میزبان فشار می‌آورد تا

1. International Monetary Fund (IMF)

2. Financial Globalization

سیاست‌های مطلوبی را اتخاذ کنند و شیوه‌های حکمرانی کارآمدی را که باعث جذب بیش‌تر منابع مالی خارجی و جلوگیری از خروج آن‌ها می‌شود، تصویب و اجرایی نمایند (Farsijani et al., 2021).

باتوجه به مزایای بیان شده، حرکت به سمت جهانی‌شدن بانکداری یکی از الزامات گسترش توسعه‌یافتگی در کشورها می‌باشد. از آنجایی که لازمه حرکت در هر مسیری، بررسی وضعیت موجود است؛ اولین مرحله حرکت به سمت بین‌المللی شدن صنعت بانکداری، سنجش آمادگی بانک‌ها برای حرکت در این مسیر می‌باشد. برای سنجش میزان آمادگی بانک‌ها می‌بایست عواملی که در فرایند بین‌المللی شدن حائز اهمیت است را شناسایی کنیم به همان نسبتی که بانک‌های کارا و سالم می‌توانند در رشد و توسعه اقتصادی مؤثر باشند، ناسالم بودن و عملکرد نامطلوب آن‌ها نیز می‌تواند باعث ایجاد بحران‌های مالی و اقتصادی شود (Goharifar, 2021).

علی‌رغم مزایا و فرصت‌هایی که بین‌المللی شدن برای بانک‌های جهان به ارمغان آورده، این پدیده در بانک‌های ایرانی موردتوجه قرار نگرفته؛ به گونه‌ای که هیچ مطالعه‌ای در خصوص آمادگی بانک‌ها برای بین‌المللی شدن انجام پذیرفته است؛ لذا در این تحقیق بر آن شدیم که مدل بومی برای سنجش میزان آمادگی بانک‌های ایرانی برای حرکت در مسیر بین‌المللی شدن طراحی کنیم.

فعالیت در عرصه بین‌المللی علاوه بر آمادگی درونی، نیازمند اطلاع از محیط اقتصادی بیرونی نیز می‌باشد. رشد روزافزون مؤسسات مالی و اعتباری در سال‌های اخیر و تهدیدات و فشارهای ناشی از بین‌المللی شدن بانک‌ها را بر آن داشته است که برای بقاء و رقابت در بازار، با ایجاد مراکز تحقیقات و انجام فعالیت‌های پژوهشی در زمینه وضعیت خود در مقایسه با سایر بانک‌ها نسبت به بهبود عملکرد خود در بازار داخلی و خارجی اقدام کنند (Momeni and Badei Feridani, 2019). این مطالعات عوامل متعددی را که بر ثبات مالی، کاهش ریسک بانک‌ها و عملکرد بانک‌ها اثرگذار خواهد بود را تبیین و امکان تدوین برنامه‌ها و سنجش وضعیت بانک را جهت گسترده نمودن فعالیت‌های خود در سطوح بین‌المللی فراهم می‌نماید (Alihosseini et al., 2019). این عوامل مهم تأثیرگذار عبارتند از: دسته اول عوامل درون بانکی که مربوط به مدیریت بانک بوده و به جنبه‌های تجاری و سازمانی بانک‌ها توجه دارد و عواملی چون؛ نقدینگی بانک، اندازه بانک، سرمایه بانک و ریسک اعتباری را شامل می‌شود. دسته دوم عوامل محیطی اقتصادی و عوامل مهم اقتصاد کلان چون؛ نرخ تورم، نرخ رشد اقتصادی، نرخ بیکاری، نرخ بهره، مقررات حاکم بر اقتصاد و نیز کسری بودجه دولت را شامل می‌شود (Mohagheghnia et al., 2021).

بنابراین روند ثبات یا بی‌ثباتی مالی در بخش بانکی نه تنها از تصمیمات اتخاذ شده در حوزه‌های پولی و بانکی تأثیر می‌پذیرند بلکه متغیرهای کلان اقتصادی و سیاسی نیز از جمله عوامل تأثیرگذار بر

عملکرد بانک‌ها و بروز بحران‌های مالی در کشورها هستند (Ahmadyan, 2018). افزایش نرخ بیکاری و کسری بودجه دولت به سیاست‌های انبساطی و استقراض از بانک‌ها روی آورد که می‌تواند بر روی ریسک و ثبات بانکی تأثیرگذار باشد (Sadeghi, 2017). در کشورهایی همچون ایران که از نظام بانکی دولتی تبعیت می‌کنند ثبات و ریسک بانکی تا حدود زیادی تحت تأثیر سیاست‌های پولی قرار دارد که بیش از هر چیز متأثر از شرایط اقتصادی کشور و دولت می‌باشد. معمولاً دولت‌ها در مواجهه با کسری بودجه سیاست انبساط پولی بکار می‌گیرند که می‌تواند زمینه‌ساز بی‌ثباتی مالی در بخش مالی و افزایش ریسک اعتباری و نقدینگی بانک‌ها گردد (Daei Karimzadeh and Soleimani, 2017).

در دوره پسابرجام، چالش اصلی در برقراری ارتباط با بانکداری بین‌المللی، وجود مقررات، دستورالعمل‌ها و ضوابط مالی و بانکی جدید و سخت‌گیرانه‌ای بود که با هدف کاهش پول‌شویی، تأمین مالی تروریسم و سایر فعالیت‌های غیرقانونی تدوین و اجرایی شده‌اند (Barghahi, 2014). این مقررات در قالب استانداردهای جهانی مانند استانداردهای حسابداری، اصول کمیته بال و قوانین ضدپولشویی و ضدتروریسم مطرح شده‌اند که همگی تحت مدیریت تطبیق بررسی می‌شوند. این ضوابط، به دلیل داشتن مبانی منطقی و اخلاقی، مورد پذیرش نظام بانکی ایران نیز قرار گرفته است. در نتیجه، نظام بانکی ایران باید با رعایت این مقررات، شاخص‌های مالی و بانکی خود را به سطح استانداردهای بین‌المللی ارتقاء دهد تا بتواند مبادلات و معاملات بانکی را آغاز کند (Sadeghi, 2017).

بانکداری بین‌المللی می‌تواند به تنظیم سیاست‌ها و مقررات مالی و همچنین روش‌های نظارتی داخلی کمک کرده و تمرکز سیاسی میان نهادهای مالی داخلی و دولت را تضعیف نماید. عدم حضور بانک‌های خارجی در ایران در سطح و مقیاس سایر اقتصادهای درحال توسعه نشان از عدم موفقیت ایران در بهره‌برداری مناسب از منابع تأمین مالی به‌ویژه در شرایطی که کشور در معرض تحریم‌های اقتصادی نبود، دارد (Kordnouri et al., 2021).

مدیریت ریسک فرآیند سیستماتیک برنامه‌ریزی، شناسایی، تحلیل، واکنش، نظارت و کنترل بر ریسک‌های موجود می‌باشد و هدف آن افزایش احتمال و تأثیر وقایع مثبت و کاهش احتمال و تأثیر وقایع منفی می‌باشد (Sadeghi, 2017). شایان ذکر است که ساختار بانکی در ایران شامل بانک مرکزی، ۱۰ بانک دولتی و ۱۹ بانک خصوصی است که از میان این بانک‌ها، ۲۱ بانک تجاری و ۵ بانک تخصصی و ۳ مورد قرض الحسنه می‌باشد. بانک‌های دولتی بر اساس مقاصد و اهداف تعریف شده، مشمول مقررات و قوانین خاص خود می‌باشند ولی تقریباً مقررات یکسانی بر کلیه بانک‌های خصوصی حاکم است (Daei Karimzadeh and Soleimani, 2017).

سیاست‌گذاران بانکی باید از وظایف تعیین‌شده برای سیستم بانکی آگاه باشند، همچنین سپرده‌گذاران و اعتباردهندگان باید توانایی تشخیص کارآمدترین بانک‌ها را داشته باشند تا بتوانند وجوه خود را به بهترین شکل تخصیص دهند (Basel Committee, 2008). با در نظر گرفتن تاریخچه تحولات بانکی در کشور، شرایط کنونی و چشم‌انداز آینده سیستم بانکی و نیازهای گروه‌های مختلف ذی‌نفع، پاسخگویی به این نیازهای اطلاعاتی برای دستیابی به اهداف گروه‌های مختلف، امری ضروری است (Daei Karimzadeh and Soleimani, 2017). نقش کلیدی بانک‌های خصوصی در بازار پولی و مالی کشور و تأثیر قابل توجه آن‌ها بر وضعیت اقتصادی، انگیزه اصلی برای ارائه مدلی جهت ارزیابی آمادگی بانک‌های خصوصی ایران برای ورود به بازارهای بین‌المللی است. نتایج این ارزیابی اطلاعات ارزشمندی را برای بررسی نقاط قوت و ضعف این گروه بانکی در اختیار ذی‌نفعان قرار داده و به اقتصاددانان در تحلیل تأثیر بانک‌های خصوصی بر اقتصاد کشور کمک خواهد کرد، این مقاله به بررسی عواملی می‌پردازد که ممکن است بر استراتژی‌های بین‌المللی‌سازی بانک‌های بازارهای نوظهور در بخش بانکداری خصوصی، تأثیر بگذارد. بخش بانکداری خصوصی با توجه به اهمیت آن در بسیاری از مراکز مالی پیشرو در سراسر جهان در حالی که به دلیل بحران مالی جهانی، رسوایی‌های متعدد اخیر و محیط نظارتی در حال تغییر به سرعت دستخوش تحولات اساسی شده است، از اهمیت قابل توجهی برخوردار است.

نظر به اهمیتی که پدیده بین‌المللی شدن بانکداری در کشورهای درحال توسعه دارد، تاکنون در ایران پژوهشی به شناسایی نظریات، مدل‌ها، روش‌ها و رویکردهای مرتبط با معیارهای آمادگی ورود بانک‌های ایرانی به بازارهای بین‌المللی اختصاص نیافته و خلأ پژوهشی در این زمینه به‌وضوح احساس می‌شود که این مسئله ضرورت پرداختن به این موضوع را تصریح می‌نماید که انگیزه‌ای برای انجام پژوهش حاضر بود.

باتوجه به آن که اقتصاد ایران اقتصادی بانک‌محور هست و در نتیجه از تحولات سیاسی و اقتصادی بسیاری تأثیرپذیر است، بدیهی است همان‌طور که شرایط پساتحریم، الزاماً منجر به ایجاد تحولاتی در اقتصاد و به تبع آن در سیستم بانکی کشور خواهد شد، متقابلاً باید عملکرد سیستم بانکی کشور نیز همگام با برنامه‌های توسعه اقتصادی و تصمیمات سیاسی کشور با ایجاد روابط کارگزاری و فرامرزی به‌روزرسانی شود. در نتیجه تدوین برنامه‌های اجرایی برای رویارویی با شرایط پساتحریم، من جمله؛ افزایش سرمایه، ایفای تعهدات گذشته در قبال بانک‌های خارجی، ایجاد روابط کارگزاری و حضور شبکه پرداخت‌های بین‌المللی، جذب خطوط اعتباری از بانک‌های خارجی و مدیریت صحیح منابع آزاد شده بانک‌های داخلی در خارج از کشور، بانکداری شرکتی و تغییر بانکداری ایران از سنتی به نوین و نیز

تسهیل در مقررات و بازنگری در قوانین و دستورالعمل‌های دوران تحریم از ملزومات بانکی کشور به نظر می‌رسد (Barghahi, 2014). باتوجه به مطالب مذکور، مسئله اصلی پژوهش ارائه یک مدل بومی جهت سنجش آمادگی بانک‌های ایران برای بین‌المللی شدن است که این رویکرد تاکنون موردتوجه قرار نگرفته است. شناسایی نظریات، مدل‌ها، روش‌ها و رویکردهای مرتبط با موضوع معیارهای ورود بانک‌های خصوصی ایرانی به بازارهای بین‌الملل با هدف دانش‌افزایی می‌باشد که در این راستا از تکنیک‌ها و رویکردهای مختلف ارائه شده در پژوهش‌های داخلی و خارجی بهره گرفته شده است؛ بنابراین پرداختن به مقوله ورود به بازارهای بین‌المللی و ارائه مدلی بومی جهت سنجش آمادگی بانک‌های خصوصی ایرانی برای بین‌المللی شدن و پرداختن هم‌زمان به ریسک‌های سیستماتیک و غیرسیستماتیک از نوآوری‌های پژوهش می‌باشد. شایان ذکر است که عملکرد و اثربخشی حضور صنعت بانکداری ایران در عرصه بین‌المللی به دلیل تجارب بسیار محدود فعالیت در عرصه اقتصاد جهانی، تحریم‌های مالی، کوچک بودن حجم اقتصاد در قیاس با بانک‌های بین‌المللی و کم‌رنگ بودن قوانین مستحکم از سوی نهاد ناظر با موانع و چالش‌هایی روبه‌رو می‌باشد. از این رو پژوهش حاضر در وهله اول می‌تواند برای اقتصاددانان، برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران کلان بانکی، مؤسسات مالی و اعتباری، سپرده‌گذاران و اعتباردهندگان نظام بانکی دربردارنده نتایجی کاربردی باشد و این گروه به‌عنوان بهره‌وران اصلی نتایج پژوهش تلقی گردند. در رده بعدی، شاخص‌ها و سنجه‌های شناسایی شده و مدل ارائه شده در پژوهش حاضر برای آشنایی و فعالیت استارت‌آپ‌های مالی و شرکت‌های مرتبط با این مؤسسات مانند؛ بیمه‌ها، بیمه‌های اتکایی، کارگزاری‌ها و تأمین مالی‌ها در سطوح گسترده‌تر و بین‌المللی راهگشا خواهد بود. پژوهش حاضر از نظر هدف، یک تحقیق اکتشافی است. باتوجه به عدم وجود مطالعات تجربی در خصوص موضوع تحقیق و جدید بودن آن در کشور، ضرورت استفاده از طرح تحقیق اکتشافی احساس گردید. برای پاسخگویی به مسئله اصلی تحقیق، به بررسی معیارهای سنجش آمادگی بانک‌های خصوصی ایران برای بین‌المللی شدن پرداختیم و مدل بومی برای سنجش این آمادگی را طراحی کردیم.

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

برای استقرار و پیشرفت هر کسب و کار، به ویژه در حوزه بازارهای مالی، ثبات سیاسی امری ضروری است. زیرا تمامی ریسک‌ها و استراتژی‌های تصمیم‌گیری بر اساس آن تعیین می‌شوند. به گفته یائو و گریگوریف (Yao and Grigoriev, 2023)، بین صنعت بانکداری و اقتصاد کلان پیوند تنگاتنگ و ناگسستنی وجود دارد. در بحث مالی، عواملی مانند جنگ، تورم غیرمنتظره، حوادث بین‌المللی، رویدادهای سیاسی، ریسک نرخ بهره، ریسک تورم، ریسک بازار، ریسک‌های تجاری و ریسک مالی، از جمله

ریسک‌های سیستماتیکی هستند که بانک‌ها به دلیل ماهیت فعالیت خود از همان ابتدا با آن‌ها مواجه می‌شوند. این مسائل منجر به بی‌ثباتی مالی در بخش بانکی می‌شود. بلتی و همکاران (Bellotti et al., 2011) تأثیر متغیرهای ریسک‌های ریزی بر ارزیابی توان مالی بانک‌ها توسط فیچ را مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد بانک‌های بزرگ با سودآوری و سرمایه مناسب که در کشورهای با ثبات یا توسعه یافته فعالیت می‌کنند، دارای رتبه بهتری در رتبه‌بندی فیچ هستند. در صورت ثبات سیاسی، امکان ترسیم دورنمای اقتصاد وجود دارد و با استقرار حاکمیت قانون، امکان رقابت و توسعه کسب و کارها فراهم می‌شود. شفافیت و حاکمیت قانون یکی از الزامات استقرار نظام مالی پایدار است. ذوالفقاری و همکاران (Zolfaghari et al., 2021) در پژوهش خود تأثیر حاکمیت شرکتی بر عملکرد بانک‌ها را مورد بررسی قرار داده‌اند. طبق این پژوهش، رعایت حاکمیت شرکتی توسط بانک‌ها منجر به دستیابی به اهداف شفافیت در فرآیند کاری، پاسخگویی در مقابل ذی‌نفعان و رعایت حقوق آن‌ها می‌شود. سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر اطلاعات افشا شده توسط بانک برای سهامداران تأثیر می‌گذارد و احتمال عدم افشای کامل و مطلوب اطلاعات و افشای اطلاعات کم‌اعتبار را کاهش می‌دهد. همچنین به فرآیند مبارزه با پول‌شویی کمک می‌کند. با بهبود شرایط اقتصادی کشور، امکان سرمایه‌گذاری خارجی و داخلی بیش از گذشته فراهم می‌شود. رشد اقتصادی موجب انگیزه سرمایه‌گذاران می‌شود و امکان تامین مالی و مبادلات مالی را فراهم می‌کند. در چنین فضایی، بخش خصوصی به عنوان یکی از ارکان اقتصادی امکان حضور بیش‌تر در بازارهای بین‌المللی را دارد. شیناسی (Schinasi, 2004) معتقد است ثبات یا پایداری مالی یکی از مباحث مهمی است که در سال‌های اخیر توجه بسیاری از اندیشمندان و سیاست‌گذاران را به خود جلب کرده است. بانک مرکزی اروپا، پایداری مالی را شرایطی تعریف کرده است که سیستم مالی موجود در یک کشور شامل واسطه‌های مالی، بازارها و زیرساخت‌های مالی بتواند در برابر شوک‌های وارده مقاومت کند و عدم توازن مالی را به حداقل برساند و از ایجاد اختلال در عملکرد و وظایف سیستم مالی جلوگیری کند.

روند ثبات یا بی‌ثباتی مالی در بخش بانکی نه‌تنها از تصمیمات اتخاذ شده در حوزه‌های پولی و بانکی تأثیر می‌پذیرد، بلکه متغیرهای کلان اقتصادی و سیاسی نیز از جمله عوامل تأثیرگذار بر عملکرد بانک‌ها و بروز بحران‌های مالی در کشورها هستند.

بانک‌ها به‌عنوان واسطه و تسهیلگر ارتباطات مالی، باید ساختار مالی، دارایی و سرمایه خود را به‌گونه‌ای ساماندهی کنند که قادر به پوشش ریسک‌های موردانتظار باشند. در چنین فضایی، بانک‌ها ابتدا الزامات حداقلی بانک مرکزی بر مبنای قوانین بال را پوشش می‌دهند و سپس ساختار مدیریت یکپارچه ریسک را در مجموعه خود ساماندهی می‌کنند.

حساسیت به ریسک به میزان اثرات نامطلوبی اشاره دارد که در اثر نوسانات نرخ بهره، نرخ ارز و ارزش حقوق صاحبان سهام در سرمایه و درآمد یک بانک یا مؤسسه مالی دیده می‌شود. در واقع، حساسیت ریسک با عواملی همچون تغییرات نرخ بهره، نرخ ارز و ارزش حقوق صاحبان سهام ارتباط مستقیم دارد.

ارسی و همکاران (Orsi et al., 2023) در مطالعه‌ای با عنوان هزینه‌ها و مزایای بین‌المللی شدن ارز: تئوری و تجربه کشورهای در حال ظهور، بین‌المللی‌سازی ارز را به‌عنوان فرایندی تلقی کرده‌اند که در آن یک ارز داخلی برای مقاصد مختلف بین یک مقیم و یک فرد غیرمقیم، به‌ویژه در معاملات بین افراد غیرمقیم استفاده می‌شود. باتوجه‌به روند جهانی‌شدن و افزایش تقاضا برای یک ارز بین‌المللی، ممکن است آنها در معرض نوسانات بیش از حد نرخ ارز قرار گیرند.

یائو و گریگوریف (Yao and Grigoriev, 2023) در مطالعه دیگری، استفاده از فناوری اطلاعات در استراتژی بین‌المللی‌سازی بانکداری را موردبررسی قرار داده‌اند. در این پژوهش استراتژی بین‌المللی‌سازی تجارت بانکی، مدیریت و ارزیابی عملکرد آن مستلزم نوسازی سیستم‌های فناوری اطلاعات در بانک، بهبود کیفیت کار مشتری، تعیین استراتژی توسعه بانک و برنامه‌ریزی استراتژیک می‌باشد. کاهش ریسک‌های بانکی نیز از پیش شرایط برای انتخاب جهت برای توسعه بانک اتوماسیون، انتخاب یک سیستم اطلاعاتی خاص و برنامه‌ریزی سرمایه‌گذاری در آن می‌باشد.

مورالز و همکاران (Morales et al., 2022) در پژوهشی به بررسی اینکه گسترش بانک‌های داخلی در بازارهای بین‌المللی چه تأثیری بر کانال وام‌دهی بانکی سیاست‌های پولی دارد می‌پردازد و نشان می‌دهد که رشد وام و نرخ وام بانک‌های بین‌المللی نسبت به بانک‌های داخلی کمتر به تغییرات سیاست پولی واکنش نشان می‌دهند و بین‌المللی‌سازی تا حدی کانال ریسک‌پذیری سیاست پولی را کاهش می‌دهد. بانک‌هایی که حضور بین‌المللی زیادی دارند، تمایل بیشتری به تحمل ریسک اعتباری خود نسبت به بانک‌های داخلی دارند. علاوه بر این بانک‌های بین‌المللی زمانی که نرخ‌های سیاست تغییر می‌کنند، تمایل بیشتری به تأمین مالی خارجی دارند و به آن‌ها این امکان را می‌دهد تا نسبت به بانک‌های داخلی بهتر از تغییرات سیاست پولی از عرضه اعتبار خود محافظت کنند. این نتیجه با پیش‌بینی‌های فرضیه بازار سرمایه داخلی همخوانی دارد. نتایج نشان می‌دهد که بین‌المللی شدن بانک‌ها، قدرت کانال وام‌دهی بانک را کاهش می‌دهد. علاوه بر این کانال ریسک‌پذیری سیاست‌های پولی را در محدوده تعیین شده توسط مقررات کلان احتیاطی کاهش می‌دهد.

باکار و نیولا (Bakkar and Nyola, 2021) در پژوهشی با استفاده از مجموعه داده‌های بین‌المللی، به بررسی بین‌المللی‌سازی بانک‌ها، پیچیدگی سازمانی و جغرافیایی می‌پردازد و تأثیر آن را بر ریسک

سیستماتیک ارزیابی می‌کند. نتایج نشان می‌دهد که پیچیدگی بانک به طور معناداری ریسک سیستمی را کاهش می‌دهد و ثبات را افزایش می‌دهد؛ زیرا بانک‌ها را تشویق می‌کند تا ریسک‌های متنوع‌تری را بپذیرند.

فایا و همکاران (Faia et al., 2021) در پژوهشی با بیان اینکه هنگامی که بانک‌ها در خارج از کشور گسترش می‌یابند، اگر توسعه خارجی در کشورهای مقصدی که رقابتی‌تر از کشورهای مبدأ آن‌ها هستند، اتفاق بیفتد، ریسک آن‌ها کاهش می‌یابد؛ زیرا یک مدل پویای انعطاف‌پذیر از بانکداری جهانی با رقابت درون‌زا و ریسک‌پذیری درون‌زا ایجاد می‌کند. همچنین مدل ایجاد شده را کالبره و شبیه‌سازی کرده تا پیش‌بینی‌های تجربی مرتبط ایجاد شود و این پیش‌بینی‌ها را با آزمایش آن‌ها بر روی یک مجموعه داده اصلی که فعالیت‌های ۱۵ بانک اروپایی مهم در سیستم جهانی را پوشش می‌دهد، ارزیابی کرده و تأیید می‌شود و نتایج به دست آمده برای همه معیارهای جایگزین ریسک فردی و ریسک سیستمی بانک‌ها مورد تأیید است.

نات و بوش (Noth and Busch, 2021) در پژوهشی با بیان اینکه بحران‌های مالی اخیر علاقه به درک چگونگی تعامل جهانی‌سازی بانکی با نهادهای داخلی در شکل‌دهی انتقال شوک‌های خارجی را برانگیخته است، از داده‌های بانکداری منطقه‌ای برزیل استفاده می‌کند تا نشان دهد که شوک مالی خارجی به بانک‌ها بر وام‌دهی شعب منطقه‌ای آن‌ها تأثیر منفی می‌گذارد که این اثر در حضور اصطکاک در بازارهای سرمایه داخلی افزایش می‌یابد و بر ظرفیت شعب برای دسترسی به منابع مالی از مناطق دیگر از طریق پیوندهای درون بانکی تأثیر می‌گذارد.

نلسون (Nelson, 2020) در پژوهشی بیان می‌کند که در سال‌های قبل از شروع بحران مالی جهانی در سال ۲۰۰۸، یک موج بین‌المللی‌سازی سیستم‌های بانکی بسیاری از کشورهای در حال توسعه و نوظهور را در بر گرفت. منتقدان اولیه هجوم بانک‌های خارجی نگران بودند که شرکت‌های وابسته محلی غول‌های بین‌المللی بتوانند به باز شدن گره‌های کلیدی در این کشور خدمت کنند و شرایط آشفته در قطب‌های مالی جهانی را به حاشیه‌های اقتصاد جهانی انتقال دهند.

مورالز و همکاران (Morales-Acevedo et al., 2019) در پژوهشی به تحلیل میزان تأثیرگذاری قدرت کانال اعتباری در صورت گسترش بانک‌های داخلی در خارج از کشور کلمبیا می‌پردازد. نتایج این پژوهش از این ایده حمایت می‌کند که بانک‌ها بسته به شرایط سیاست پولی، فعالیت‌های تأمین مالی را بین حوزه‌های قضایی عملیاتی خود تغییر می‌دهند و اینکه بین‌المللی شدن بانک‌های داخلی در مواقعی که موضع سیاست پولی به طور قابل توجهی تغییر می‌کند، نقشی تقویت‌کننده برای اقتصاد ایفا می‌کند.

پامن نیولا (Pamen Nyola, 2018) در پژوهشی تأکید می‌کند که طی دهه‌های گذشته، آزادسازی، مقررات‌زدایی و بین‌المللی‌سازی سیستم‌های مالی بر صنایع بانکداری و بانک‌های اروپایی تأثیر قابل‌توجهی گذاشته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که در اکثر موارد بانک‌ها ترجیح می‌دهند از بین مکان‌های میزبان، به‌جای ورود به کشورهایی با مقررات ضعیف در محیط‌هایی با دستورالعمل‌های نظارتی سخت‌گیرانه‌تر گسترش یابند.

برگر و همکاران (Berger et al., 2017) در پژوهشی یک رابطه مثبت بین بین‌المللی شدن و ریسک بانکی را مستند می‌کند. این رابطه با تسلط تجربی فرضیه ریسک بازار مطابقت دارد که به‌موجب آن بین‌المللی شدن ریسک بانک‌ها را به دلیل عوامل خاص بازار در بازارهای خارجی افزایش می‌دهد و بر فرضیه تنوع که به‌موجب آن بین‌المللی‌سازی به بانک‌ها اجازه می‌دهد تا ریسک را از طریق متنوع‌سازی عملیات خود کاهش دهند نیز مطابقت دارد.

گاش (Ghosh, 2017) در پژوهشی با تأکید بر اینکه یکی از ویژگی‌های کلیدی آزادسازی خدمات مالی افزایش جهانی‌شدن بخش بانکی است، با استفاده از معیارهای مختلف برای شناسایی این پدیده، تأثیر آن را بر بحران بانکی برای مجموعه داده‌ای متشکل از ۱۳۸ کشور در دوره ۱۹۹۸ الی ۲۰۱۳ بررسی می‌کند. نتایج نشان داد که جهانی‌شدن بخش بانکی بیش‌تر منجر به کاهش وقوع بحران بانکی می‌شود و حضور بانک‌های خارجی ثبات مالی بیش‌تری را در صنعت بانکداری کشورهای میزبان فراهم می‌کند.

تریودی و الهی (Trivedi and Elahi, 2015) در پژوهشی با استفاده از سیستم رتبه‌بندی کامل به ارزیابی و رتبه‌بندی عملکرد بانک‌های دولتی و خصوصی هندوستان پرداختند و نشان دادند بانک‌های خصوصی نسبت به بانک‌های دولتی رتبه عملکردی بهتری دارند.

کشاوریان و همکاران (Keshavarzian et al., 2019) در پژوهشی نشان دادند که پذیرش اجباری این استانداردها رابطه مثبت میان نسبت وام به دارایی و ریسک سیستماتیک را افزایش می‌دهد. در مقابل، اندازه و اعتبار با ریسک سیستماتیک و غیرسیستماتیک و همچنین سود هر سهم و محافظه‌کاری با ریسک سیستماتیک، پس از گذار به استانداردهای گزارشگری بین‌المللی مالی، رابطه معکوسی نشان می‌دهند. همچنین، بین تنوع درآمد و معیار ریسک بازار پس از اجرای این استانداردها رابطه مثبتی مشاهده می‌شود. در نهایت، استانداردهای گزارشگری بین‌المللی مالی تأثیری بر رابطه نقدینگی با ریسک سیستماتیک و غیرسیستماتیک نداشته‌اند.

خالقی (Khaleghi, 2016) در پژوهشی تصریح می‌نماید که بازسازی نظام بانکی کشور باتوجه‌به گشایش‌های پسابرجام و مسائل موجود یک چالش بزرگ است که مهم‌ترین این چالش‌ها، لزوم بازنگری

در بانکداری ایران است. از این‌رو چالش‌های نظام بانکی ایران در تعامل با مقررات بانکداری بین‌المللی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

نظریور و مشک‌آبادی مهاجر (Nazarpour and Moshkabadi Mohajer, 2015) در پژوهشی جهانی‌شدن بانکداری را ادغام وسیع‌تر و عمیق‌تر و شرط ورود بانک‌ها به بازارهای جهانی را آمادگی و توانایی رقابت معرفی می‌کند و نشان می‌دهد که جهانی‌شدن بانکداری دارای آثار مثبتی چون امکان تنوع بیش‌تر سبد دارایی و امکان بسیج بیش‌تر سپرده برای بانکداری اسلامی است که در کنار آن رقابت افزایش می‌یابد و بدین ترتیب مشکلاتی از قبیل فرار بخشی از سپرده‌ها به بانک‌های متعارف و از بین رفتن انحصار این بانک‌ها بر روی منابع مسلمانان را برای بانک‌های اسلامی به وجود می‌آید.

این پژوهش‌ها که اغلب با رویکرد کمی اجرا شده‌اند، روی موضوعاتی همچون چالش‌های ورود به بازارهای بین‌الملل، عوامل و شاخص‌های سیستماتیک و غیرسیستماتیک تأثیرگذار بر ارزیابی سلامت و توان مالی بانک و تأثیر متقابل بین‌المللی شدن بانک و محیط اقتصادی پیرامون کار کرده‌اند و بر اهمیت این موضوع در فضای کنونی صحنه گذاشته‌اند؛ اما در ارائه الگویی که مبین معیارهای آمادگی بانک‌ها برای ورود به بازار بین‌الملل به صورت جامع و کامل باشد، ناتوان بوده‌اند. این در حالی است که تعیین معیارهای شکل‌دهنده آمادگی بانک‌ها برای ورود به بازار بین‌الملل می‌تواند در رتبه‌بندی بانک‌ها مؤثر باشد؛ بنابراین پرداختن به این موضوع، تمرکز و جامع‌نگری خاصی را می‌طلبد.

۳- روش‌شناسی پژوهش

در پژوهش حاضر از روش طرح اکتشافی - مدل توسعه ابزار (روش داده‌بنیاد) استفاده شد. هدف استراتژی آمیخته، استفاده از داده‌ها و نتایج کمی برای کمک به تفسیر یافته‌های کیفی است. روش پژوهش حاضر از دو فاز تشکیل شده است. در فاز نخست به منظور دستیابی به چهارچوب نظری و شناسایی معیارهای ورود به بازارهای بین‌الملل از روش مرور نظام‌مند ادبیات استفاده شد. در فاز دوم پژوهش به منظور تأیید معیارهای فاز نخست و طراحی مدل، از روش داده‌بنیاد به عنوان استراتژی تحقیق با تأکید بر مصاحبه به عنوان مهم‌ترین ابزار مورد استفاده و نیز سنجش کیفیت پژوهش، استفاده شده است. با استفاده از روش نظریه داده‌بنیاد به تأیید معیارهای فاز نخست و طراحی مدل پرداخته شد و گزاره‌های تحقیق توسعه یافت. همان‌گونه که بیان گردید در این مرحله از طریق مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاریافته^۱ با خبرگان در خصوص معیارهای شناسایی شده، تأیید معیارهای سنجش آمادگی بین‌المللی شدن بانک‌های خصوصی ایرانی با توجه به فضای سیاسی و اقتصادی ایران از روش داده‌بنیاد

استفاده شده است. برای تعیین حجم نمونه در بخش کیفی از قاعده رسیدن به اشباع نظری^۱ استفاده شد. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی شامل مصاحبه با مدیران ارشد نظام بانکی بود که با انجام ده محاسبه به اشباع نظری دست یافت.

مطالعه با مرور نظام‌مند ادبیات و پیشینه پژوهش به‌منظور شناسایی معیارهای سنجش آمادگی بین‌المللی شدن بانک‌ها شروع شده سپس پژوهشگر بر مبنای نتایج به‌دست‌آمده از مرور نظام‌مند اقدام به انجام مصاحبه‌های عمیق با خبرگان نمود و از طریق مصاحبه‌های اکتشافی نیمه‌ساختاریافته اطلاعات بخش کیفی به این صورت گردآوری شد که مجموعه‌ای از سؤالات اصلی پژوهش برگرفته از مرور نظام‌مند طراحی شده بود، از خبرگان پرسیده شد. مصاحبه با طرح سؤالات کلی شروع شد و با هر جواب خبرگان سؤالات جزئی‌تر نیز مطرح شد تا به اطلاعات عمیق در رابطه با معیارهای سنجش آمادگی بین‌المللی شدن بانک‌های خصوصی ایرانی رسیده شود. در ادامه داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها که به داده‌های متنی تبدیل شده‌اند و به‌منظور بررسی نظام‌مند توده بزرگی از داده‌های گردآوری شده، واحدسازی و مقوله‌بندی شد. در نهایت محقق به تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده به روش نظریه داده‌بنیاد و بر اساس نظریه چارمز (Charmaz, 2006) پرداخت. در این روش تحلیل در دو مرحله کدگذاری اولیه و کدگذاری متمرکز صورت گرفت. ابتدا بادقت کامل اقدام به کدگذاری اولیه می‌شود و در مرحله کدگذاری اولیه مفاهیم اولیه برگرفته از داده‌ها به دست می‌آید. در کدگذاری متمرکز مفاهیم مشترک در یک مقوله قرار داده می‌شود. در ادامه یافته‌های حاصل از مرور ادبیات، پیشینه و نیز تحلیل مصاحبه‌های عمیق صورت‌گرفته با یکدیگر تلفیق شده که ثمره آن دستیابی به چارچوب مفهومی اولیه بود. همچنین فرایند تحلیل داده‌ها به‌صورت سیستماتیک انجام شد و روند رسیدن به مقولات، منطق استخراج و پشتوانه نظری مورد استفاده، ثبت شده و الگوی نهایی از دل داده‌ها به دست آمد؛ لذا روایی الگوی پیشنهادی در این پژوهش مبتنی بر بازگشت چندباره و سپس تحلیل داده بوده است. همچنین به‌منظور ارزیابی روایی یافته‌های کیفی از ملاک‌های تأمین اعتبار در پژوهش‌های کیفی شامل؛ قابلیت اعتماد، قابلیت انتقال و تعمیم‌پذیری، قابلیت ارتباط و قابلیت تأیید استفاده شد و به‌منظور ارزیابی پایایی یافته‌های کیفی نیز از قاعده اشباع استفاده شد.

اولویت رویکرد نظریه برخاسته از داده ساختارگرا، پدیده مورد مطالعه است و داده‌ها و تحلیل‌ها از تجربیات مشترک و رابطه با سوژه‌ها خلق شده‌اند و ساختارگرایان چرایی و گاهی چگونگی این موضوع را بررسی می‌کنند که سوژه‌ها چگونه معانی و کنش‌های خود را در موقعیت خاص می‌سازند.

نظریه برخاسته از داده عینیت‌گرا بیش‌تر بر توسعه مقوله‌های نظری به‌عنوان متغیرهای تأکید می‌کند، رویکرد شاخص - مفهوم را در پیش می‌گیرد، به دنبال عبارات نظری مستقل از زمینه ولی قابل‌اصلاح و تعدیل است؛ بنابراین سه رهیافت مهم در نظریه برخاسته از داده، قابل تمیز است. رهیافت نظام‌مند که با اثر استراوس و کوربین شناخته می‌شود؛ رهیافت ظاهرشونده یا عینی‌گرا که مربوط به اثر گلاسر است و رهیافت ساختارگرا که توسط چارمز (Charmaz, 2006) حمایت می‌شود. باتوجه‌به ماهیت و موضوع موردبررسی در این تحقیق و با عنایت به تجربه محقق از کار در بستر تحقیق و همکاری با مشارکت‌کنندگان در تحقیق و مفروضات روش‌شناختی، رویکرد اتخاذ شده به نظریه برخاسته از داده ساختارگرا چارمز (Charmaz, 2006) شبیه خواهد شد.

جدول (۱) مقایسه دیدگاه‌های عینی‌گرا و ساختارگرا در نظریه برخاسته از داده

Table (1) Comparison of Objectivist and Constructivist Perspectives in Grounded Theory

نظریه برخاسته از داده‌های ساختارگرا	نظریه برخاسته از داده‌های عینی‌گرا
مفروضات بنیادی	مفروضات بنیادی
۱. واقعیت‌های چندگانه‌ای وجود دارند.	۱. واقعیت خارجی وجود دارد.
۲. داده‌ها به طور متقابل از طریق تعامل ساخته می‌شوند.	۲. از طریق داده‌های اکتشاف صورت می‌گیرد.
۳. پژوهشگر مقوله‌ها را می‌سازد.	۳. مفهوم‌سازی از طریق تحلیل داده‌ها پدیدار می‌شود.
۴. آنچه نمایش می‌دهند، نسبی، اقتضایی ^۱ ، پیچیده ^۲ و بخشی است.	۴. داده‌ها پیچیده نیست.
۵. ارزش‌ها و اولویت‌ها، مواضع و کنش‌های مشاهده‌گر دیدگاه‌ها او را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد.	۵. مشاهده‌گر خنثی، منفعلانه ^۳ و صاحب‌اختیارانه ^۴ عمل می‌کند.
اهداف	اهداف
۱. تعمیم‌پذیری را بخشی، شرطی و مطابق با زمان، فضا، مواضع، کنش‌ها و تعاملات در نظر می‌گیرند.	۱. به دنبال تعمیم‌پذیری مستقل از بستر و زمینه است.
۲. به دنبال درک تفسیری از داده‌ها در بستر تاریخی است.	۲. به دنبال مفهوم‌سازی انتزاعی و صرفه‌جویانه است که از شرایط مکانی و تاریخی فراتر رود.
۳. طیف از تغییرات را مشخص می‌کند.	۳. به دنبال خلق نظریه‌ای است که ربط و تناسب دارد، کار می‌کند و قابل‌اصلاح است.
۴. به دنبال خلق نظریه‌ای است که کاربرد و اعتبار داشته باشد.	
تحلیل داده	تحلیل داده
۱. ذهنیت‌گرایی را در طی تحلیل داده به رسمیت می‌شناسد.	۱. تحلیل داده‌ها را فرایندی عینی می‌داند.

1. Situational
2. Problematic
3. Passivity
4. Authority

۲. داده‌هایی که به طور متقابل ساخته شده‌اند را آغاز سمت‌گیری پژوهش در نظر می‌گیرد.
۳. به تأمل در کل فرایند پژوهش می‌پردازد.
۴. به جستجوی دیدگاه‌ها و صدای سوژه می‌پردازد.
۲. مقوله‌های پدیدارشنونده را به‌عنوان شکل‌گیری تحلیل در نظر می‌گیرد.
۳. انعکاس‌پذیری^۱ را به‌عنوان یک منبع احتمالی داده در نظر می‌گیرد.
۴. برای صدا و مقوله‌های تحلیلی پژوهشگر اولویت قائل است.

با عنایت به ماهیت این پژوهش که ارائه الگوی سنجش آمادگی بین‌المللی شدن بانک‌های خصوصی ایرانی است، مدل مفهومی پژوهش حاضر از نوع مدل نهفته است. به عبارت دیگر ارتباط بین ساختار چندبعدی (آمادگی بین‌المللی شدن بانک‌ها) با ابعاد و نیز ارتباط بین ابعاد و مؤلفه‌ها از نوع نهفته است. پس از مشخص شدن ارتباط بین ساختار چندبعدی و ابعاد و ارتباط بین ابعاد و مؤلفه‌ها، ارتباط بین مؤلفه‌ها و شاخص‌های مدل بررسی شد.

داده‌های بخش کیفی پژوهش حاضر در خصوص شناسایی معیارهای آمادگی بین‌المللی شدن بانک‌های خصوصی ایران از طریق انجام مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با ۱۰ نفر از خبرگان نظام بانکی بصورت انفرادی و به روش گلوله برفی انجام و بدست آمد. اعضای گروه خبرگان بر اساس دانش و تجربه مرتبط (حداقل ۱۰ سال سابقه کار مرتبط و دارا بودن تحصیلات کارشناسی ارشد به بالا) و به پیشنهاد نمونه قبلی انتخاب شدند. انجام هر مصاحبه به طور متوسط ۳۰ تا ۴۵ دقیقه زمان برد. حجم نمونه در بخش کیفی پژوهش حاضر ۱۰ نفر بود؛ به این صورت که مصاحبه با خبرگان در تعداد هشت به مرحله اشباع نظری رسید به گونه‌ای که اطلاعات به دست آمده از مصاحبه‌های بعدی تکراری بود و دو مصاحبه آخر صرفاً برای افزایش روایی و پایایی پژوهش و اطمینان از نتایج حاصله انجام شد. اطلاعات جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان در **جدول (۲)** ارائه شده است.

جدول (۲) اطلاعات جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان

Table (2) Demographic Information of the Interviewees

ردیف	کد مصاحبه	جنسیت	پست سازمانی	سابقه کار	تحصیلات	رشته / گرایش
۱	Q1	مرد	مدیر ریسک بانک	۲۲	دکتری	مدیریت مالی
۲	Q2	مرد	معاون استراتژیک بانک	۱۵	دکتری	اقتصاد
۳	Q3	مرد	مدیر ارزی بانک	۲۰	کارشناسی ارشد	مالی بازرگانی
۴	Q4	مرد	معاون ریسک بانک	۱۸	دکتری	حسابداری
۵	Q5	زن	رئیس اداره استراتژیک	۲۰	دکتری	مهندسی صنایع

۶	Q6	زن	مدیر بین‌الملل	۱۷	کارشناسی ارشد	مدیریت مالی
۷	Q7	مرد	مدیر ریسک	۲۱	کارشناسی ارشد	اقتصاد
۸	Q8	مرد	هیئت‌مدیره	۱۶	دکتری	اقتصاد
۹	Q9	زن	معاون بین‌الملل	۱۱	دکتری	مدیریت استراتژیک
۱۰	Q10	مرد	مدیر ریسک	۱۳	دکتری	مدیریت مالی

بعد از رسیدن به اشباع نظری تمام متن مصاحبه‌ها به صورت واژه به واژه مکتوب شد؛ در این مرحله سعی شد تمام حالات غیرکلامی و لحن‌ها و احساسات مصاحبه‌شوندگان در نظر گرفته شود. در ادامه داده‌های به دست آمده از مصاحبه‌ها به داده‌های متنی تبدیل شده و به منظور بررسی نظام‌مند توده بزرگ داده‌های گردآوری شده، واحدسازی و مقوله‌بندی شدند. در نهایت محقق به تحلیل داده‌های به دست آمده به روش نظریه داده‌بنیاد بر اساس رهیافت چارمز (Charmaz, 2006) پرداخت.

۴- تجزیه و تحلیل داده‌ها

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها در پژوهش حاضر به این صورت است که در ابتدا برای شناسایی عوامل سنجش آمادگی بین‌المللی شدن بانک‌های خصوصی ایرانی، به بررسی مقالات و پژوهش‌ها و اسناد در سایر نقاط جهان به شیوه مرور نظام‌مند پرداخته و نتایج حاصل از آن در قالب مصاحبه‌ای عمیق و نیمه ساختاریافته به خبرگان عرضه شد و نتایج مصاحبه‌ها به روش داده‌بنیاد بر اساس نظریه چارمز (Charmaz, 2006) تحلیل شد. اولین قدم تحلیل در نظریه برخاسته از داده‌ها کدگذاری است. از طریق کدگذاری مفاهیم از داده‌های خام استخراج شده و مقوله‌ها توسعه می‌یابند. کدگذاری در نظریه برخاسته از داده‌ها به گفته چارمز (Charmaz, 2006) حداقل دو مرحله دارد: کدگذاری اولیه و کدگذاری متمرکز. نظریه داده‌بنیاد بر مبنای دو نوع کدگذاری اولیه و کدگذاری متمرکز داده‌های استخراج شده از مصاحبه‌ها، مشاهدات و بررسی اسناد و مدارک تجزیه و تحلیل شدند. کدگذاری در نظریه برخاسته از داده‌ها به گفته چارمز (Charmaz, 2006) حداقل دو مرحله دارد: کدگذاری اولیه و کدگذاری متمرکز. ابتدا با دقت کامل اقدام به کدگذاری اولیه شد و در این مرحله مفاهیم اولیه برگرفته از داده‌ها به دست آمد. در کدگذاری اولیه قسمت‌هایی از متن توسط برچسب‌هایی که به طور هم‌زمان هر قطعه از داده‌ها را تلخیص و تشریح می‌کند، مفهوم‌بندی شدند. در کدگذاری ثانویه یا متمرکز مفاهیم مشترک در یک مقوله قرار داده شد. اجرای مرحله کدگذاری متمرکز منتهی به کشف مفاهیم و مقوله‌ها شد و ویژگی‌ها و دامنه هر یک از مقوله‌ها شناسایی شد.

نتایج حاصل از یافته‌های تحقیق شامل شاخص‌های آمادگی بین‌المللی شدن بانک‌ها و سپس ارائه الگوی آمادگی بین‌المللی شدن بانک‌های خصوصی ایران اختصاص دارد. در این بخش با کدگذاری

اولیه / باز و متمرکز در روش تحلیل داده‌بنیاد، نتایج به دست آمد. مصاحبه اول به‌عنوان مثال از بین ۱۰ مصاحبه و نتایج حاصل از آن به ترتیب در **جدول (۳)** و **جدول (۴)** آورده شده است.

جدول (۳) کدگذاری مصاحبه اول

Table (3) Coding of the First Interview

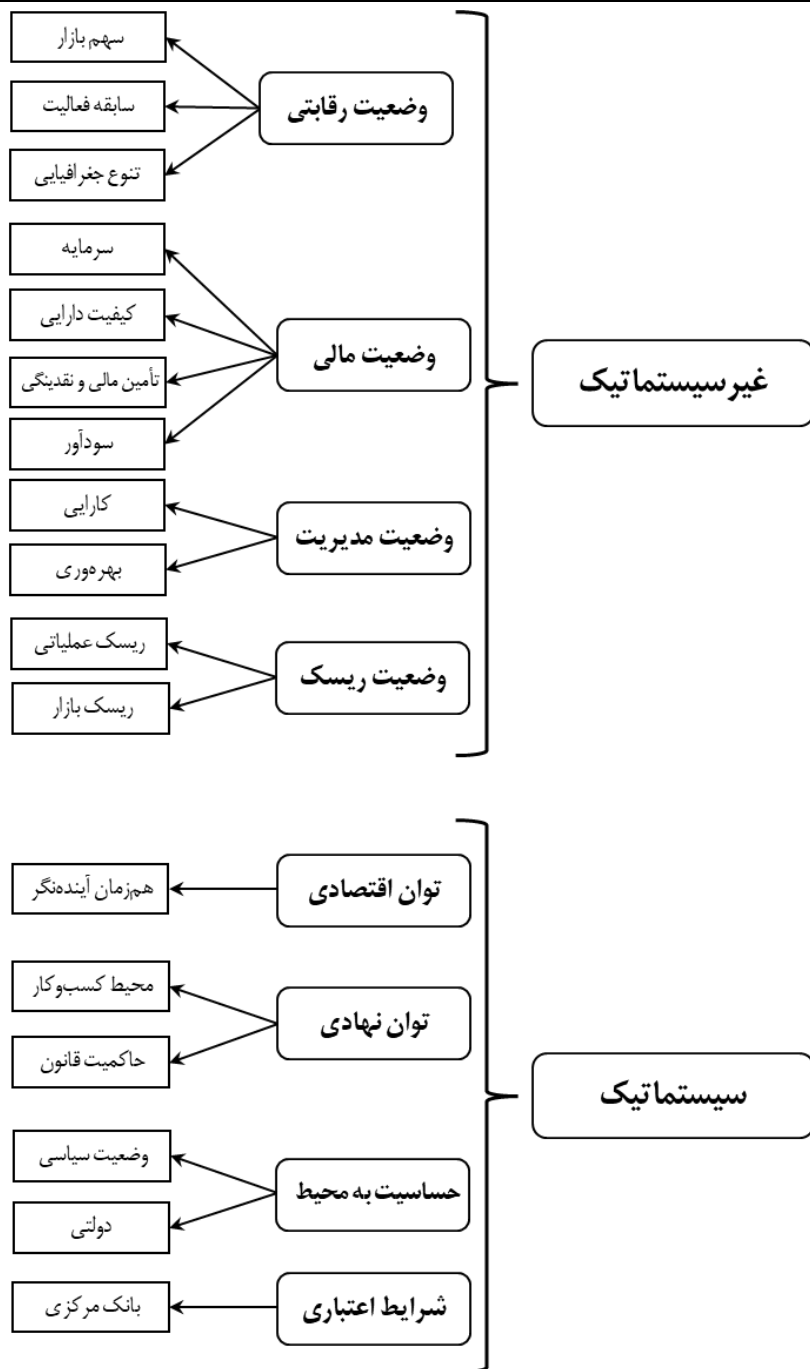
معیارهای آمادگی بانک‌ها برای بین‌المللی شدن		
مقوله	زیر مقوله	کدها
سیستماتیک	وضعیت رقابتی	A1 سابقه فعالیت
		C1 سهم بازار
	وضعیت مالی	C6 سرمایه
		C7 سرمایه نظارتی
		C9 سودآوری
		C13 کارایی
	وضعیت مدیریت	C14 بهره‌وری
		C20 ریسک بازار
	وضعیت ریسک	C21 ریسک اعتباری
		C25 توان اقتصادی
غیرسیستماتیک	توان نهادی	C27 محیط کسب‌وکار
		C30 حاکمیت قانون
	حساسیت به محیط	A2 وضعیت ریسک سیاسی
		C33 وضعیت بودجه
	شرایط اعتباری	C34 وضعیت سپرده‌ها
		C35 وضعیت تسهیلات
	تطابق با زیست‌بوم	
	-	

جدول (۴) نتایج حاصل از مصاحبه اول

Table (4) Results from the First Interview

نشان کد	کدهای باز استخراج‌شده	کدهای اولیه استخراج‌شده
وضعیت رقابتی		
A1	سابقه فعالیت	عمر بانک
C1	سهم بازار	سابقه فعالیت بین‌المللی بانک
		حجم سپرده بانک در مقایسه رقبا
		حجم تسهیلات بانک در مقایسه رقبا

وضعیت مالی		
C6-C7	سرمایه و سرمایه نظارتی	کفایت سرمایه
C9	سودآوری	میزان سود بانک نسبت به دارایی نسبت درآمد به دارایی
C6-C7	سرمایه و سرمایه نظارتی	حقوق صاحبان سهم
وضعیت مدیریت		
C13	کارایی	میزان سپرده شعب میزان تسهیلات شعب
C14	بهره‌وری	سرانه هزینه سرانه درآمد
وضعیت ریسک		
C20	ریسک بازار	ریسک نرخ ارز ریسک بازار وضعیت باز ارزی
C21	ریسک اعتباری	ریسک نکول
توان اقتصادی		
C25	پس‌رو	اطلاعات اقتصادی سالانه بانک مرکزی شاخص‌های مرکز آمار
توان نهادی		
C27	محیط کسب و کار	میزان تورم رشد پایه پولی
C30	حاکمیت قانون و استانداردها	تطابق با قوانین بین‌المللی تطابق با IFRS
حساسیت به محیط		
A2	وضعیت ریسک سیاسی	ایجاد تفاهم با غرب صلح با کشورهای منطقه
C33	وضعیت بودجه	تأثیر کسری بودجه بر بانک‌ها
شرایط اعتباری		
C34-C35	وضعیت سپرده و تسهیلات کشور	میزان سپرده بلندمدت تسهیلات کلان
تطابق با زیست‌بوم		
-	-	مسئله و محدودیتی ایجاد نمی‌کند

شکل (۱) الگوی آمادگی بین‌المللی شدن بانک‌های خصوصی ایران

Figure (1) Model of Internationalization Readiness of Iranian Private Banks

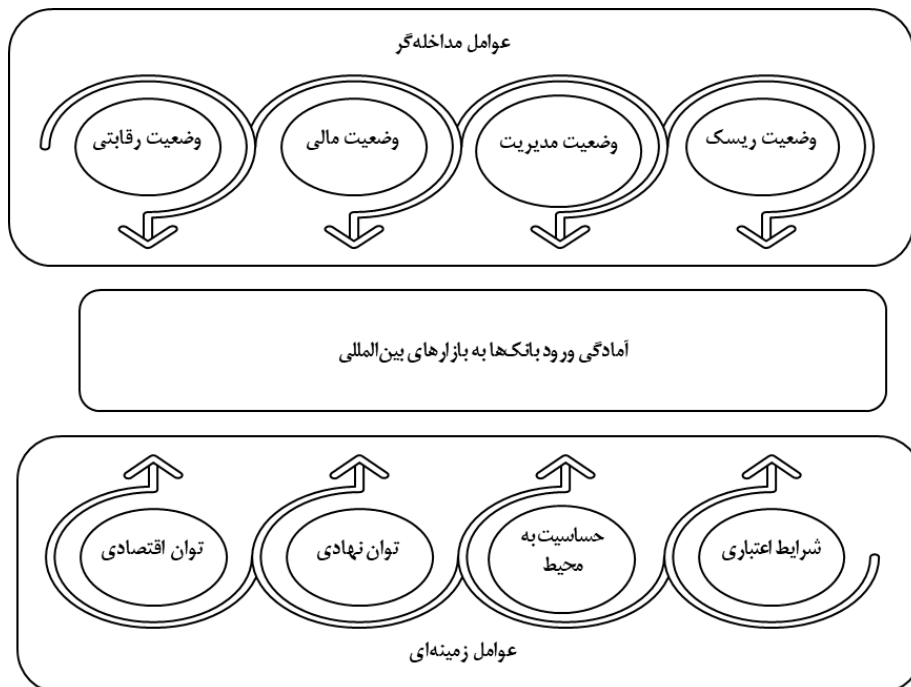
باتوجه به نتایج حاصل از نظریه برخاسته از داده ساختارگرا چارمز (Charmaz, 2006) با ابزار مصاحبه، معیارهای آمادگی بین‌المللی شدن بانک‌ها استخراج شد که شامل شناسایی دو مقوله، هشت زیرمقوله و ۱۸ بُعد می‌باشد و شرح آن در شکل (۱) ارائه شده است.

مطابق شکل (۲) در مقوله سیستماتیک چهار زیرمقوله توان اقتصادی، توان نهادی، حساسیت به محیط و شرایط اعتباری قرار دارد که ابعاد شرایط و ویژگی‌های محیط اقتصادی و تأثیری که بر آمادگی بانک‌ها برای ورود به بازار بین‌الملل دارند را به عنوان عوامل زمینه‌ای نشان می‌دهد. در مقوله غیرسیستماتیک نیز چهار زیرمقوله وضعیت رقابتی، وضعیت مالی، وضعیت مدیریت و وضعیت ریسک قرار دارد که در واقع نشان‌دهنده پتانسیل مالی، راهبردها و اهداف مدیریتی، جایگاه رقابتی و وضعیت ریسک بانک را برای آمادگی ورود به بازارهای بین‌الملل به عنوان عوامل مداخله‌گر نمایان می‌کند.

در عوامل زمینه‌ای، توان نهادی شامل محیط کسب‌وکار و حاکمیت قانون می‌باشد، نرخ تورم و همچنین چگونگی وضع و اجرای قوانین و کنترل فساد مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر آمادگی بانک‌ها جهت ورود به بازارهای بین‌الملل و حتی بر ادامه بقا و حفظ بانک‌ها می‌باشد. تطبیق فرایندها با قوانین و استانداردهای بین‌المللی یکی از مهم‌ترین ارکان ورود به بازارهای بین‌الملل می‌باشد. محیط کسب‌وکار و رعایت حداقل الزامات بانکداری بین‌الملل به عنوان پیش‌شرط‌های لازم جهت استقرار و آمادگی ورود به بازارهای بین‌الملل می‌باشد، توجه به پیوند ناگسستنی صنعت بانکداری و اقتصاد کلان توجه به ثبات اقتصادی اهمیت می‌یابد. زیرمقوله حساسیت به محیط نشأت گرفته از وضعیت سیاسی کشور، وضعیت بودجه و نرخ بیکاری می‌باشد؛ بدین معنا که وضعیت ریسک سیاسی کشور، میزان کسری بودجه و نرخ بیکاری تأثیر بسزایی بر ترازنامه بانک مرکزی خواهد داشت و در ادامه بر وضعیت بانک‌ها و نقش ایشان در اقتصاد نیز تأثیر می‌گذارد. زیرمقوله شرایط اعتباری به وضعیت بانک مرکزی در خصوص حجم سپرده‌ها و تسهیلات و حجم نقدینگی می‌پردازد که یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار در وضعیت اقتصادی کشور می‌باشد.

در خصوص عوامل مداخله‌گر، بانک‌ها به‌عنوان تسهیل‌گر ارتباطات مالی می‌بایست ساختار مالی، دارایی و سرمایه خود را به‌گونه‌ای ساماندهی کنند که قادر به پوشش ریسک‌های موردانتظار باشند. معیار وضعیت مالی با زیرمعیارهایی نظیر کیفیت دارایی، قدرت تأمین مالی، سرمایه و سودآوری مطرح شده‌اند که نشان‌دهنده اهمیت ساختار مالی بانک‌ها در بقا، توسعه و ورود به بازارهای بین‌الملل می‌باشد همچنین رویکرد مدیریت در جهت ارائه راهکار و استراتژی لازم جهت ورود به بازارهای بین‌الملل اهمیت می‌یابد. تنوع جغرافیایی یکی از شاخص‌های مهم برای سنجش عامل وضعیت رقابتی می‌باشد که به‌عنوان یک شاخص مهم جهت ورود بانک به بازارهای بین‌الملل شناسایی گردید به بیان دقیق‌تر

در صورتی که بانک دارای شعبه خارجی نزد سایر کشورها باشد، یک مزیت رقابتی و بااهمیت در مقایسه با سایر بانک‌ها خواهد داشت؛ لذا عوامل تأثیرگذار هر بانک اعم از عوامل مالی، وضعیت رقابتی، وضعیت مدیریت و ریسک به عنوان مقوله غیرسیستماتیک و مداخله‌گر ارزیابی می‌گردد.

شکل (۲) الگوی حاصل از نظریه برخاسته از داده ساختارگرا چارمز (Charmaz, 2006)

Figure (2) The Model Derived from Charmaz (2006) of Constructivist Grounded Theory

۵- بحث و نتیجه‌گیری

تأثیر پر اهمیت بانک‌ها در رشد و توسعه اقتصادی یک کشور در دستور کار بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. هرچند بین‌المللی شدن بانک‌ها، پدیده جدیدی نیست؛ اما وجود بازارهای رقابتی اهمیت این موضوع را افزایش می‌دهد. هدف مقاله حاضر، شناسایی و تبیین عوامل مؤثر بر بین‌المللی‌سازی بانک‌ها است. بین‌المللی‌سازی یکی از استراتژی‌های رشد یک کشور است که به دلیل ناهمگونی منابع، نمی‌توان آن را متحد و تعمیم داد؛ بنابراین این امر مستلزم مطالعات بیش‌تری از نظر بخش، زیربخش، محصول، صنعت و منطقه است. در مورد دیدگاه منابع بین‌المللی‌سازی بانک‌های تجاری، ادبیات کمبودی وجود دارد؛ بنابراین، این مطالعه مدل جدیدی در مورد دیدگاه مبتنی بر منابع از بین‌المللی شدن به مجموعه دانش موجود اضافه می‌کند. باتوجه به نتایج حاصل از نظریه برخاسته از داده ساختارگرا چارمز (Charmaz, 2006) با ابزار مصاحبه، معیارهای آمادگی بین‌المللی شدن بانک‌ها

استخراج شد. پرداختن به مقوله ورود به بازارهای بین‌المللی و ارائه مدلی بومی جهت سنجش آمادگی بانک‌های خصوصی ایرانی برای بین‌المللی شدن و همچنین پرداختن هم‌زمان به عوامل سیستماتیک و غیرسیستماتیک مؤثر جهت ورود به بازارهای بین‌الملل از ویژگی‌های نوآورانه این پژوهش می‌باشد. این عوامل از جنبه‌های مختلف اقتصادی، نهادی، محیطی و مدیریتی تحت بررسی قرار گرفته‌اند. در ادامه، نتایج مهم تحقیق ارائه شده است.

عوامل سیستماتیک شامل توان اقتصادی، توان نهادی، حساسیت به محیط و شرایط اعتباری می‌باشند که توان اقتصادی کشور اثر بسزایی در آمادگی بانک‌ها برای ورود به بازارهای بین‌الملل دارد. رشد اقتصادی و ناخالص ملی داخلی به‌عنوان شاخص‌های اساسی، تأثیر مستقیم بر قابلیت بانک‌ها برای جذب منابع خارجی دارند. علاوه بر این وضوح و قوانین مؤثر در عملکرد بانکی، اطمینان از حقوق مالکیت و کاهش فساد، عواملی هستند که توان نهادی را تعیین می‌کنند. این عوامل به طور مستقیم بر اعتماد و تصمیمات بانک‌ها برای گسترش بین‌المللی تأثیر گذارند. همواره اجزای یک سیستم از محیط خود تأثیر می‌پذیرند زیرمقوله حساسیت به محیط به بررسی تأثیر اکوسیستم بر مؤسسات مالی توجه دارد. وضعیت سیاسی، مالی و جغرافیای سیاسی منطقه و وضعیت بودجه از مؤلفه‌های زیرمقوله حساسیت به محیط هستند. همچنین شرایط بازار مالی، اعتبار بانکی و وضعیت نرخ بهره از جمله شاخص‌هایی هستند که بانک‌ها باید به طور دقیق ارزیابی نمایند. این شرایط مستلزم بررسی دقیق وضعیت بازار مالی و استقرار مناسب در آن هستند.

عوامل غیرسیستماتیک وضعیت رقابتی، وضعیت مالی، وضعیت مدیریت و وضعیت ریسک می‌باشد که سهم بازار، نرخ رشد سود و توان رقابتی بانک، عوامل اساسی در تعیین میزان موفقیت بین‌المللی شدن هستند. رقابتی بودن و نوآوری در محصولات و خدمات، ابزارهای اساسی برای جلب مشتریان بین‌المللی هستند و نسبت سود به حاشیه سود، نسبت سرمایه به دارایی و افزایش سرمایه از جمله شاخص‌های مؤثر در تعیین وضعیت مالی بانک‌ها برای ورود به بازارهای بین‌المللی هستند. سلامت مالی و توانایی جذب منابع مالی، نقش اساسی در راستای گسترش بین‌المللی دارند. همچنین تجربه مدیریتی، کیفیت مدیریت عالی و استراتژی‌های مدیریت در جهت بین‌المللی شدن، عوامل اصلی مؤثر در این زمینه هستند. توانمندی‌های تصمیم‌گیری، انعطاف‌پذیری سازمانی و اجرای اثربخش استراتژی‌ها نقش مهمی دارند. علاوه بر این نسبت بدهی به سرمایه، نسبت بدهی به درآمد و تغییرات نرخ ارز از جمله عوامل مؤثر در وضعیت ریسک بانک‌ها برای ورود به بازارهای جهانی هستند. توانایی مدیریت و کاهش ریسک‌های مالی، نقطه کلیدی در برنامه‌ریزی بین‌المللی بانک‌ها است.

در مجموع، بررسی دقیق این عوامل و ارتباط بین آن‌ها، به بانک‌ها کمک خواهد کرد تا استراتژی‌های بهینه برای بین‌المللی شدن خود را تدوین کنند. تحقیق حاضر یک چارچوب جامع برای ارزیابی آمادگی بانک‌ها به منظور ورود به بازارهای جهانی ارائه می‌دهد و می‌تواند به بهبود عملکرد و افزایش توان رقابتی آن‌ها در محیط بین‌المللی کمک کند.

نتایج این پژوهش با مطالعه احمدیان (Ahmadyan, 2018) که شاخص‌های مالی را به عنوان معیارهای سلامت مالی بانک‌ها و پژوهش ثقفی و سیف (Saghafi and Seif, 2005) که وضعیت مدیریت و وضعیت ریسک و پژوهش بوهنی و حسناوی (Bouheni and Hasnaoui, 2017) شاخص‌های مالی را بر افزایش سلامت و ثبات بانکی موثر می‌داند همسو می‌باشد. علاوه بر آن پژوهش حاضر به ارائه مدل سنجش بانک تحت عنوان عوامل زمینه‌ای و مداخله گر پرداخته است. سیدی و همکاران (Seyedi et al., 2019) شاخص‌های سلامت بانکی را در قالب شاخص‌های مالی و اسلامی بررسی کرده است و همچنین مطالعه حکیمی‌پور (Hakimipoor, 2019) که شاخص‌های منطبق با فقه اقتصاد و بانکداری اسلامی، بهندری و نکرمی (Bhandari and Nakarmi, 2016) عوامل حاکمیت شرکتی را بر سلامت و پیشرفت بانکی تأثیرگذار می‌دانستند هم جهت می‌باشد و علاوه بر آن از عوامل حساسیت به محیط، توان نهادی، شرایط اعتباری و توان اقتصادی تحت عنوان عوامل زمینه‌ای و سیستماتیک محیط اقتصادی جهت ورود به بازارهای بین‌الملل معرفی شده است. مطابق با یافته‌های پژوهش آزاده و همکاران (Azadeh et al., 2022) چهار استراتژی مدیریت دارایی و مصارف بانک، جذب منابع مالی و سودآوری، توانمندسازی مدیریت بانک و توسعه زیرساخت‌های بانکدار در شرایط عدم قطعیت از مهمترین عوامل بهبود عملکرد بانک‌ها می‌باشد.

سلیم و همکاران (Salim et al., 2023) به تأثیر روش‌های پایدار بانکی بر ثبات آن و رابطه مستقیم و مثبت آن اشاره کرده اند در این پژوهش از فناوری اطلاعات به عنوان یکی از مهمترین عوامل در جهت ثبات بانکی و دیجیتال اشاره شده است. چو و همکاران (Cho et al., 2023) در پژوهشی شیوه پایدار بانکهای چند ملیتی را به عنوان عامل ورود مالی در بازارهای در حال توسعه اعلام کردند و به شناخت عوامل سودآور پایدار پرداختند و سودآوری را ملاک پایداری بانک‌ها معرفی کرده است. اسدالهی و همکاران (Asadollahi et al., 2023) در پژوهشی نشان می‌دهند که نسبت سود سهام پرداختی بر ثبات مالی بانک‌ها در بلندمدت تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد و همچنین نسبت سود انباشته نیز بر ثبات مالی بانک‌ها در بلندمدت تأثیر منفی و معنی‌داری دارد و یافته‌ها نشان داد که ثبات در سیاست تقسیم سود سهام بر ثبات مالی بانک‌ها در بلندمدت تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

پیپ و بوکن (Yip and Bocken, 2018) در پژوهشی نشان می‌دهند که اثرات دیجیتال و شفافیت به قوی تر شدن بانک‌ها منجر می‌شود و محیط نهادی ضعیف و ضعف حاکمیت قانون تأثیر معکوس بر پایداری بانک دارد. مرادی و همکاران (Moradi et al., 2019) در مطالعه‌ای به بررسی مدل بانکداری توسعه اجتماعی بر رشد و توسعه اقتصادی پرداخته است و اشاره می‌کند ساختار ضعیف، نبود شفافیت و ضعف در تامین سپرده بانکی و توزیع نامتوازن منابع تسهیلاتی از عوامل ناپایداری و عدم توسعه می‌باشد. این مطالعات که هر یک بیانگر تأثیر یکی از عوامل زمینه‌ای یا مداخله‌گر بر وضعیت ثبات بانکی و اقتصادی می‌باشد و مدل ارائه شده را تایید می‌کنند. در این پژوهش سعی بر آن شد که تمامی عوامل تأثیرگذار جهت ورود به بازارهای بین‌الملل در کنار یکدیگر بررسی شود.

عدم حضور در بازارهای بین‌الملل و تحریم‌های بانکی منجر به ایجاد یک فضای گلخانه‌ای برای بازار پول و سرمایه شده است که تطبیق و ارزیابی بانک‌ها برای ورود به بازار را دشوارتر می‌کند؛ لذا ایجاد و نهادینه کردن قوانین بین‌المللی از منظر عوامل زمینه‌ای و تأثیرگذار جهت ورود به بازارهای بین‌الملل می‌باشد؛ لذا قوانین و استانداردهای بین‌المللی همچون CFT، FATF، COSO و IFRS در نظام بانکی کشور باید به صورت جدی مورد توجه و اجرا قرار گیرند. پیشنهاد می‌شود در صورت تصمیم برای ورود به بازارهای بین‌الملل این قوانین و استانداردهای بین‌المللی به عنوان زیربنای نظام بانکی قرار داده شود. این قوانین و استانداردها نقش کلیدی در افزایش شفافیت، کاهش ریسک‌های سیستماتیک و اطمینان بخشی به ذی‌نفعان بین‌المللی دارند؛ بنابراین، اتخاذ و پیاده‌سازی این مقررات به عنوان زیربنای نظام بانکی می‌تواند زمینه‌ساز توسعه و پذیرش بانک‌های ایرانی در بازارهای جهانی شود.

همان‌طور که در مدل سنجش آمادگی بانک‌ها برای ورود به بازارهای بین‌الملل اشاره شد بانک مرکزی به عنوان نهاد ناظر بازار پول و مستقل، باید با بهره‌گیری از پژوهش‌های انجام شده، اقدام به بررسی و ارزیابی وضعیت بانک‌ها کند. این بررسی و مقایسه می‌تواند به شفاف‌سازی وضعیت بانک‌ها از منظر اعتباری به ذی‌نفعان داخلی و خارجی کمک کند و اعتماد لازم برای ورود به بازارهای بین‌المللی را فراهم سازند. بانک مرکزی با ارائه گزارش‌های منظم و شفاف از وضعیت بانک‌ها، هم‌زمان به بهبود اطلاعات و کاهش عدم قطعیت‌های موجود و بهبود وضعیت مالی بانک‌ها در بازار مالی کشور کمک کند.

مدیران و سیاست‌گذاران اقتصادی باید بر بهبود شرایط اقتصادی و تقویت حاکمیت قانون برای تقویت اعتماد سرمایه‌گذاران و جذب سرمایه‌گذاری خارجی تمرکز کنند که برای ورود بانک‌های ایرانی به بازارهای بین‌المللی بسیار مهم است. پرداختن به عوامل سیستماتیک مانند ظرفیت اقتصادی و چارچوب‌های نهادی، محیط مساعدی را برای عملیات بانکداری جهانی ایجاد می‌کند. مقررات روشن و

کاهش موانع بوروکراتیک تبادلات مالی را تسهیل می‌کند. شفافیت و تلاش‌های ضدفساد باعث افزایش اعتماد در بخش بانکی و حمایت از رقابت و یکپارچگی بلندمدت جهانی خواهد شد. در نهایت، این اصلاحات بانک‌های ایرانی را برای رشد پایدار بین‌المللی آماده می‌کند.

تمرکز بر توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات در سیستم بانکی، نقشی کلیدی در افزایش کارایی و تسهیل دسترسی به بازارهای بین‌المللی دارد. سیستم‌های پیشرفته فناوری اطلاعات و فناوری‌های مالی مدرن (فین‌تک) نه تنها عملیات بانکی را ساده‌تر می‌کنند، بلکه هزینه‌ها را کاهش داده و کارایی کلی را بهبود می‌بخشند. فناوری‌هایی مانند بلاک‌چین و تحلیل مبتنی بر هوش مصنوعی، سرعت تراکنش‌ها، امنیت و شفافیت را افزایش می‌دهند که این امر برای جلب اعتماد بین‌المللی و انطباق با مقررات جهانی حیاتی است. اولویت‌دادن به زیرساخت‌های فناوری اطلاعات، بانک‌ها را قادر می‌سازد خدمات فرامرزی یکپارچه‌ای ارائه دهند و آن‌ها را به عنوان بازیگرانی رقابتی و قابل اعتماد در عرصه جهانی بانکداری معرفی می‌کند.

باتوجه به نیازهای بین‌المللی شدن بانک‌های خصوصی ایرانی، پیشنهاد‌های مذکور می‌توانند به عنوان راهکارهایی مؤثر برای بهبود شرایط و افزایش آمادگی بانک‌ها در ورود به بازارهای بین‌المللی مطرح شوند. اجرای این پیشنهاد‌های نیازمند هماهنگی و همکاری مستمر بین نهادهای نظارتی، مدیران بانکی و سیاست‌گذاران اقتصادی است. با اتخاذ این رویکردها، بانک‌های خصوصی ایرانی می‌توانند جایگاه خود را در بازارهای جهانی تقویت کرده و به توسعه اقتصادی کشور کمک کنند.

۶- تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

۷- منابع

- Ahmadyan, A. (2018). Design of a Rating System in Banking Supervision in the Banking Network: CAMELS Approach. *Qjerp*, 26(85), 7-31. [In Persian]
- Alihosseini, S., Keshavarz Turk, E., Goudarzi, G., Fazli, S., & Bayat, R. (2019). Identifying Future Trends and Scenarios of Iran's Banking-System. *Iranian Journal of Public Policy*, 5(1), 33-58. [In Persian]
- Asadollahi, S. Y., Matin, S., & Yosofinejad, M. (2023). The effect of dividend policy on the financial stability of Iranian banks. *Advances in Finance and Investment*, 4(2), 189-212. [In Persian]
- Azadeh, S., Aslizadaeh, A., & Khakzar Bafruei, M. (2022). Dynamic analysis of the performance of the iranian banking system in uncertainty condition. *Advances in Finance and Investment*, 3(8), 31-60. [In Persian]

- Bakkar, Y., & Nyola, A. P. (2021). Internationalization, foreign complexity and systemic risk: Evidence from European banks. *Journal of Financial Stability*, 55, 100892.
- Barghahi, M. (2014). *Using Financial Indicators to Rank Private Banks in Iran* (Master Thesis, Islamic Azad University, Tehran). [In Persian]
- Basel Committee. (2008). Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision. *Basel Committee on Banking Supervision*.
- Bellotti, T., Matousek, R., & Stewart, C. (2011). Are rating agencies' assignments opaque? Evidence from international banks. *Expert Systems with Applications*, 38(4), 4206-4214.
- Berger, A. N., El Ghouli, S., Guedhami, O., & Roman, R. A. (2017). Internationalization and bank risk. *Management Science*, 63(7), 2283-2301.
- Bhandari, A., & Nakarmi, A. M. (2016). A financial performance evaluation of commercial banks in Nepal using AHP model. *International Journal of the Analytic Hierarchy Process*, 8(2).
- Bouheni, F. B., & Hasnaoui, A. (2017). Cyclical behavior of the financial stability of eurozone commercial banks. *Economic Modelling*, 67, 392-408.
- Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*. sage.
- Cho, S., Lee, Z., Hwang, S., & Kim, J. (2023). Determinants of bank closures: what ensures sustainable profitability in mobile banking? *Electronics*, 12(5), 1196.
- Daei Karimzadeh, S., & Soleimani, M. (2017). Impact of economic freedom on the banks' performance in Iran. *Quarterly Journal of The Macro and Strategic Policies*, 5(19), 1-20. [In Persian]
- Faia, E., Laffitte, S., Mayer, M., & Ottaviano, G. (2021). Global banking: Endogenous competition and risk taking. *European Economic Review*, 133, 103661.
- Farsijani, H., Arefnezhad, M., Asadi, S., & Hasanvand, A. (2021). Presentation of the structural model of risk types in banks using the Fuzzy Interpretative Structural Modeling Approach. *Financial Management Perspective*, 11(33), 173-192. [In Persian]
- Ghosh, A. (2017). How does banking sector globalization affect economic growth? *International Review of Economics & Finance*, 48, 83-97.
- Goharifar, M., Khasehi Varnamkhashti, V., Dehdashti Shahrokh, Z., & Seif, V. (2021). Identify and explain the key challenges of Iran's International Banking System. *Management Research in Iran*, 25(2), 100-124. [In Persian]
- Gorji, E., Alipourian, M., & Sarmadi, H. (2011). The impact of the Globalization of Economic on Employment in Iran and some other developing countries. *Monetary & Financial Economics*, 17(32). [In Persian]
- Hakimipoor, N. (2019). Providing Composite Index Assessment for Islamic Banking: The Case of Iranian Banks. *Islamic Economics*, 18(72), 151-182. [In Persian]

- Jafari Samimi, A., Zaroki, S., & Sadati Amiri, S. R. (2019). Economic Welfare Analysis with an Emphasis on Aspects of Globalization. *Economic Modeling*, 12(44), 1-23. [In Persian]
- Keshavarzian, N., Sheykh, M. J., & Abbasi, R. (2019). The Consequence of the Risk Relevance of International Financial Reporting Standards in Listed Iranian Banks on the Tehran Stock Exchange. *Accounting and Auditing Research*, 11(43), 151-170. [In Persian]
- Khaleghi, M. J. (2016). Challenges of the Iranian banking system in interacting with international banking regulations. *The 4th International Conference on Applied Research in Management and Accounting*. [In Persian]
- Kordnouri, A., Edalatian Shahriari, J., Azizi, M., & Kabaranzadeh Ghadim, M. (2021). Designing a Conceptual Business Model for Development Banks: an international entrepreneurship Approach. *Financial Economics*, 14(53), 157-172. [In Persian]
- Mastoulizadeh, S. M., Montazeri, M., & Saadeddin, S. (2020). The Impact of Financial and Trade Integration on Macroeconomic Volatility: A Comparative Approach in Selected Developed and Developing Countries. *Rahbord-e-Tousee*, 16(62), 78-99. [In Persian]
- Mohagheghnia, M. J., Ghorbanizadeh, W., & Khanzadeh, M. (2021). Credit Rating Dimensions of Iran Banks. *Journal of Securities and Exchange*, 14(54), 57-76. [In Persian]
- Momeni, A., & Badei Feridani, A. H. (2019). The effect of systematic risk management on the performance of Pasargad Bank. *Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 3(15), 1-13. [In Persian]
- Moradi, D., Sheikhi, M., & Khademian, T. (2019). The Effect of Realization of Social Development Banking Model on the Development and Economic Development of the Country with Emphasis on Banking Network. *Journal of Iranian Social Development Studies*, 11(2), 121-142. [In Persian]
- Morales, P., Osorio, D., Lemus, J. S., & Sarmiento, M. (2022). The internationalization of domestic banks and the credit channel of monetary policy. *Journal of Banking & Finance*, 135, 106317.
- Morales-Acevedo, P., Osorio, D., & Lemus-Esquivel, J. S. (2019). The internationalization of domestic banks and the credit channel: an empirical assessment. *Bank for International Settlements*, 801.
- Mousavi, S. M., Abtahi, S. M., Motalebi, M., & Bayat, B. (2020). Globalization and National Identity of Iran. *International Relations Studies*, 12(48), 155-186. [In Persian]
- Nazarpour, M. N., & Moshkabadi Mohajer, H. (2015). The phenomenon of globalization, opportunities and challenges facing Islamic banking and providing solutions. *International Conference on Management and Social Sciences*. [In Persian]
- Nelson, S. C. (2020). Banks beyond borders: internationalization, financialization, and the behavior of foreign-owned banks during the Global Financial Crisis. *Theory and society*, 49(2), 307-333.

- Noth, F., & Busch, M. O. (2021). Banking globalization, local lending, and labor market effects: Micro-level evidence from Brazil. *Journal of Financial Stability*, 56, 100933.
- Orsi, B., Junior, A. J. A., & de Melo Modenesi, A. (2023). Costs and benefits of currency internationalisation: theory and the experience of emerging countries. *Edward Elgar Publishing*, 1-18.
- Pamen Nyola, A. (2018). *Bank internationalization and regulatory framework : organizational strategies, bank performance, and systemic risk* (Doctoral thesis, University of Limoges, France).
- Sadeghi, E. (2017). *Legal Framework for Regulation and Supervision of International Banking* (Master Thesis, Payame Noor University, Tehran). [In Persian]
- Saghafi, A., & Seif, V. (2005). Identifying and Measuring Financial Ratios and Fundamental Economic Variables Affecting the Health and Stability of the Banking System in Iran. *Economics Research*, 5(17), 65-111. [In Persian]
- Salim, K., Disli, M., Ng, A., Dewandaru, G., & Nkoba, M. A. (2023). The impact of sustainable banking practices on bank stability. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 178, 113249.
- Schinasi, G. J. (2004). Defining financial stability. *SSRN*.
- Seyedi, S. A., Abdoli, M., & Jabbari Noghabi, M. (2019). Assessing the Financial Stability Indicators of Commercial Banks from the Experts point of View. *Journal of Accounting Advances*, 11(2), 207-251. [In Persian]
- Trivedi, A., & Elahi, Y. A. (2015). A comparative analysis of performance of public and private sector banks in India through CAMEL rating system. *International journal of applied financial management perspectives*, 4(3), 1724-1736.
- Yao, Y., & Grigoriev, V. (2023). The Use of Information Technology in the Strategy of Internationalization Of Banking. *Proceedings of the 2nd International Conference on Big Data Economy and Digital Management*.
- Yip, A. W., & Bocken, N. M. (2018). Sustainable business model archetypes for the banking industry. *Journal of cleaner production*, 174, 150-169.
- Zolfaghari, M., Vaez, S. A., & Khodamoradi, M. (2021). Providing a Pattern of the Impact of Political Connection and Corporate Governance on Banks Performance in Financial Crisis Condition. *Financial Economics*, 15(55), 191-216. [In Persian]

COPYRIGHTS

© 2025 by the author. Published by Islamic Azad University, Esfarayen Branch. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

